

Plechový bubínek (Günter Grass, 1959)

Slunný zářijový den, mé třetí narozeniny. Jemné podletní chvění skla, i smích Grétky Schefflerové zní tlumeně. Mamka u klavíru intonuje z Cikánského barona, Jan za ní a za stoličkou, dotýká se jejích ramen, jako by chtěl studovat noty. Matzerath v kuchyni chystaje už večeři. Babička Anna s Hedwigou Bronskou a Alexandrem Schefflerem obrácení k zelináři Greffovi, protože Greff vždycky zná nějaké historky, skautské historky, v jejichž průběhu se vždy osvědčuje věrnost a odvaha; k tomu stojací hodiny, jež nevynechají ani jednu čtvrthodinku toho jemně spředeného zářijového odpoledne; a protože všichni byli zaměstnání stejně jako ty hodiny a protože od uherské země Cikánského barony přes Greffovy skauty putující Vogésami vedla jedna linie podle Matzerathovy kuchyně, kde na pánvi prskaly kašubské lišky spolu s míchanými vejci a špekem, dál chodbou směrem ke krámu, uposlechl jsem, tiše poklepáváje na bubínek, tu výzvu k úniku, již jsem stál v krámě za pultem: daleko byl klavír, lišky i Vogézy a já upozoroval, že padací dveře do sklepa jsou otevřené; Matzerath, který byl dole pro konzervu s míchaným ovocem na desert, zapomněl je patrně za sebou zavíít.

Přece jen však trvalo několik minut, než jsem pochopil, co ty padací dveře do našeho sklepního skladu po mně žádají. Probůh, jistě ne sebevraždu! To by opravdu bylo příliš lehké. Zatímco to druhé bylo těžké, bolestné, žádalo si oběť a již tenkrát – jako vždy, když se na mně žádala nějaké oběť – mi vehnalo krůpěje potu na čelo. Především můj bubínek nesměl utrpět sebemenší újmu, bylo nezbytné snést jej těch šestnáct sešlapaných schodů dolů a uložit jej mezi moučné pytle, aby tak byla vysvětlena jeho neporušenost. Potom zase nahoru až na osmý schod, ne, o jeden níž, ostatně byl by na to stačil i pátý. Avšak jistota a věrohodná újma se odtud nedaly zaručit. Znovu nahoru, příliš vysoko na desátý schod, až konečně z devátého schodu jsem se vrhl dolů, strhávaje s sebou regál plný lahví malinového sirupu, rovnou po hlavě na cementovou podlahu našeho sklepního skladiště.

Ještě než se před mým vědomím stáhla záclona, pojistil jsem si úspěch svého experimentu: úmyslně strhnuté láhve malinové šťávy způsobily dostatečný rámus, aby přilákal Matzeratha z kuchyně, mamku od klavíru, zbytek narozeninové společnosti z Vogés od krámu k otevřeným padacím dveřím a schodům.

Než přišli, poddal jsem se ještě vůni rozteklého malinového sirupu, rovněž jsem zaznamenal, že krvácím na hlavě, a ještě jsem uvažoval – to už byli na schodech -, zda je to spíš Oskarova krev nebo maliny, co voní tak sladce a uspávavě, přitom jsem však byl blažený, že všecko klaplo a že bubínek díky mé obezřelosti neutrpěl škody.

Myslím, že to byl Greff, kdo mě vynesl nahoru. Teprve v obývacím pokoji se Oskar vynořil z onoho mraku, který nejspíše z poloviny pozůstával z malinového sirupu a druhou polovinou z jeho mladé krve. Lékař zde ještě nebyl, mamka křičela a tloukla Matzeratha, který se jí pokoušel uklidnit, bez ustání a nejen dlaní, též hřbetem ruky do obličej, nazývající ho vrahem.

A tak se mi tedy podařilo: lékaři to stále znovu potvrzovali – že jediný, ne sice nevinný, ale přece jen dobře odměřený pád poskytl dospělým tak důležitý důvod nepokračujícího růstu – a navíc jako vlastně nechtěný přírůstek jsem z nevinného dobráka Matzeratha učinil provinilého Matzeratha. On nechal padací dvířka otevřená, na něho uvalila mamka všecku vinu a on měl příležitost léta vláčet tuto vinu, již mu mamka ne sice často, zato ale neúprosně předhazovala.

Mně vynesl ten pád čtyři neděle pobytu v nemocnici a poté, až na pozdější střeďeční návštěvy u dr. Hollatze, více méně pokoj od doktorů; již u příležitosti mého prvního bubenického dne se mi podařilo dát světu znamení, můj případ byl vyjasněn ještě dříve, než ho dospěli pochopili v plném, mnou určeném rozsahu. Od té doby vypadala jeho verze takto:

o svých třetích narozeninách zřítíl se náš malý Oskar ze schodů do sklepy, zůstal sice celý, jenom růst se muž už dál nechtělo.

A já začal bubnovat. Náš činžák měl čtyři patra. Z přízemí jsem se vždycky probubnoval až nahoru k půdě a zase po schodech dolů. Z Labesovy uličky na náměstí Maxe Halba, odtud do Nového Skotska, do uličky Antona Möllera, Mariánské ulice, Kleinhammerova parku, k akciovému pivovaru, akciovému rybníku, na Froblovu louku, k Pestalozziho škole, Novému trhu a zase zpátky do Labesovy uličky. Můj bubínek to snášel, dospělí už méně, chtěli mému bubínku skákat do řeči, mému plechu se chtěli stavět do cesty, mým paličkám chtěli nastavit nohu – avšak příroda o mne pečovala.

Schopnost vybubnovat si na bubínku potřebnou distanci mezi sebou a dospělými vyjevila se krátce po pádu do sklepa, takřka v téže chvíli, kdy se rozezněl hlas, který dokázal v tak vysoké poloze s výdrží a chvěním zpívat, křičet či křiklavě zpívat, že se nikdo neodvážil odebrat mi můj bubínek, při jehož zvuku uši uvadaly; neboť kdykoli mi brali bubínek, rozkřičel jsem se, a když jsem křičel, pukaly drahocenné věci: byl jsem v stavu k puknutí rozezpívat sklo; můj křik zabíjel květinové vázy; okenní tabulky srážel můj zpěv na kolena a dával vládu průvanu; můj hlas jako cudný a tedy neúprosný diamant rozřezával vitríny a uvnitř vitrín, nepozbýváje přitom své nevinnosti, pohřešoval se na harmonických, ušlechtilé rostlých, milou rukou věnovaných, lehce zaprášených likérových sklenkách.